

Adroddiad i'r	Cyngor Sir
Dyddiad y cyfarfod	30 Ionawr 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cyngorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Leah Gray / Liz Thomas
Teitl	Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor 2024/2025

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mabwysiadu Cynlluniau Gostwng Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor Cymru Gyfan wedi'u Diwygio (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Diwygiad) (Cymru) 2024.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

O 31 Mawrth 2013 daeth budd-dal treth y cyngor i ben a throsglwyddwyd y cyfrifoldeb o roi cymorth â threth y cyngor a'r cyllid sy'n gysylltiedig ag ef i Lywodraeth Cymru.

Cwblhaodd Llywodraeth Cymru'r ddau set o reoliadau ar 19 Ionawr 2024 ac mae angen mabwysiadu'r Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a Rheoliadau wedi'u diwygio 2024 erbyn 31 Ionawr 2024.

Mae diwygiadau offeryn statudol i Reoliadau CTRS 2013 yn diweddarau rhai ffigyrau yn y Rheoliadau hynny a ddefnyddiwyd i gyfrif hawliad i ostyngiad treth y cyngor. A swm unrhyw ostyngiad a ddyfarnwyd i ymgeiswyr yn y flwyddyn ariannol 2024/25, i adlewyrchu'r cynnydd yn y costau byw. Mae hefyd yn gwneud mân newidiadau technegol, cyflwyniad a chanlyniad i Reoliadau CTRS 2013.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod aelodau yn mabwysiadu Cynlluniau Gostwng Treth y Cyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor wedi'u Diwygio (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Diwygiad) (Cymru) 2024 mewn perthynas â'r flwyddyn 2024/25.
- 3.2. Bod yr aelodau'n cymeradwyo'r elfennau dewisol o'r cynllun, a ddangosir yn adran 4.4, ar gyfer blwyddyn ariannol 2024/25.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Y Cynllun Arfaethedig 2024/25

Wrth ystyried datblygu cynllun newydd ar gyfer 2024/25, cytunodd Llywodraeth Cymru y dylai'r cynllun diwygiedig archwilio'r paramedrau canlynol:

- Parhau ag un cynllun a ddiffinnir yn genedlaethol i ddarparu lefel gyson o gymorth i hawl wyr ledled Cymru. Mae lefel uchaf y gefnogaeth yn 100%.
- Parhau i ddarparu nifer fach o elfennau dewisol, yn debyg i'r rhai sydd ar gael dan y cynllun presennol, gan alluogi awdurdodau lleol i ymateb i'w gwahanol amgylchiadau lleol (ar yr amod bod costau unrhyw amrywiad lleol yn cael eu hariannu'n lleol).
- Parhau i fod yn seiliedig ar ddiwygio'r system Budd-dal Treth y Cyngor flaenorol, tan 2025-26 fel bod risgiau gweithredol yn cael eu rheoli ac y gellir parhau i roi cymorth.

4.2 Uwchraddio ar gyfer 2024/25

Mae Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor 2013 wedi'u diwygio yn uwchraddio ffigurau ariannol a ddefnyddir i gyfrifo'r hawl i ostyngiad yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru. Mae nifer o ffigurau eraill wedi'u cynnwys yn yr uwchraddio ar gyfer 2024/25. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Lwfansau personol yn ymwneud ag oedran gweithio a phremiymau anabledd a gofalwyr. Mae'r ffigurau ariannol o ran y lwfansau hyn wedi'u diwygio ac wedi cynyddu yn unol â'r cynnydd mewn costau byw. Bydd y confensiwn yn codi'n unol â

ffigur y Mynegai Prisiau Defnyddwyr ar gyfer mis Medi o'r flwyddyn flaenorol (2023), sef 6.7%.

- Lwfansau personol yn ymwneud â phensiynwyr. Mae'r ffigurau ariannol o ran cyfraddau pensiynwyr wedi'u diwygio ac yn cyd-fynd â Budd-dal Tai. Mae'r rhain wedi'u cyfrifo â chymorth yr Adran Gwaith a Phensiynau ac maen nhw wedi cael eu huwchraddio drwy wahanol dechnegau. Er enghraifft, mae Lleiafswm Safonol Gwarant Credyd Pensiwn yn cael ei uwchraddio drwy enillion, tra bod y Pensiwn Ychwanegol a'r cynyddrannau'n cael eu huwchraddio drwy brisiau.
- Didyniadau annibynnydd Mae'r ffigurau ariannol ar gyfer y bandiau incwm a'r didyniadau a wnaed mewn cysylltiad ag annibynnyddion wedi'u huwchraddio. Os na chaiff diwygiadau eu gwneud, ni fyddai'r didyniadau o ddyfarniadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor yn briodol oherwydd na fyddai'r trothwyon incwm yn adlewyrchu enillion cyfartalog mwyach, ac ni fyddai'r didyniad yn adlewyrchu cost gyffredinol treth y cyngor.

4.3 Diwygiadau Ychwanegol

- Ôl-daliad Rhiant Gwedd mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud diwygiadau i'r rheoliadau i ddiystyru unrhyw daliad a wnaed o dan y cynllun hwn neu'r Taliad Cymorth Profedigaeth o gyfalaf ymgeisydd.
- Ymgeiswyr Taliadau lawndal a Chefnogaeth sy'n derbyn taliadau cefnogaeth neu iawndal mewn perthynas â System Horizon Swyddfa'r Post, y Cynllun Tâl Difrod Brechlyn neu'r Ymchwiliad Gwaed wedi'i Heintio hefyd yn cael ei ddiystyru o gyfrifiad cyfalaf ymgeisydd o dan y cynllun.

4.4 Elfennau Dewisol ar gyfer Penderfyniad y Cyngor

Argymhellir bod y Cyngor yn mabwysiadu'r tair elfen ddewisol ganlynol o'r cynllun:

- peidio â chynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos o Ostyngiad Treth y Cyngor i ymgeiswyr ar ôl iddyn nhw ddychwelyd i'r gwaith os ydyn nhw wedi bod yn cael budd-dal cymwys perthnasol.
- diystyru 100% o bensiynau Anabledd Rhyfel a Phensiwn Rhyfel Gweddwrth gyfrifo incwm.
- peidio â chynyddu'r cyfnod mwyaf ar gyfer ôl-daliadau i Ostyngiadau Treth y Cyngor y tu hwnt i'r 3 mis safonol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Bydd mabwysiadu'r cynllun hwn yn helpu pobl ddiamddiffyn gan sicrhau eu bod nhw'n gallu byw mor annibynnol â phosibl a lleihau digartrefedd a thlodi plant. Pe na bai'r ffigurau uwchraddio'n cael eu mabwysiadu, ni fyddai'r meini prawf cymhwyso'n gyfredol, ac ni fyddai'r trothwyon enillion bellach yn adlewyrchu cost gyffredinol treth y cyngor. Byddai ymgeiswyr dan anfantais drwy leihau neu roi'r gorau i'w hawl i gael cymorth. Gallai hefyd achosi dryswch i ymgeiswyr a chynyddu'r baich gweinyddol i'r Awdurdod Lleol a darparwyr cymorth lleol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae £8.815 miliwn wedi ei nodi yn y setliad ar gyfer Sir Ddinbych o ran Cymorth Treth y Cyngor gan Lywodraeth Cymru (£8.769m y llynedd). Fodd bynnag, y gwariant ar hyn o bryd yw £10.817 miliwn a phe bai Net Treth y Cyngor yn cynyddu o 9.53% (h.y. cynnydd arfaethedig presennol y cyngor) y gwariant a ragwelir ar gyfer 2024/25 yw tua £11.848 miliwn. Mae hyn yn rhoi diffyg o tua £3.033miliwn ar gyfer 2024/25 y gwnaed darpariaeth gyllidebol ar ei gyfer ers 2013 ac mae darpariaeth ychwanegol pellach o £350k wedi'i chynnig fel rhan o gynigion y gyllideb ar gyfer 2024/25.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Nid oes Asesiad o'r Effaith ar Les wedi'i wneud ar gyfer yr adroddiad hwn oherwydd bod y cynnig ar gyfer ymestyn y cynllun presennol y cynhaliwyd ymgynghoriad arno yn 2012. Nid oes unrhyw newidiadau o bwys wedi'u cynnig (na newidiadau i'r elfennau dewisol), fodd bynnag mae'n ofyniad cyfreithiol bod y cynllun yn cael ei gymeradwyo'n ffurfiol gan y Cyngor yn flynyddol.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Nid yw'n berthnasol oherwydd bod hwn yn estyniad o'r cynllun presennol, y cynhaliwyd ymgynghoriad arno yn 2012.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n ofynnol i'r Cyngor fabwysiadu cynllun gostyngiadau yn flynyddol. Gan fod cyllid ar gyfer Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor wedi aros yn sefydlog, neu wedi lleihau ledled Cymru am nifer o flynyddoedd mae effaith y cynnydd yn Nhreth y Cyngor ar y cynllun gostyngiadau yn gorfod cael ei ariannu'n lleol. Mae'r cynigion yn yr adroddiad hwn wedi eu cynnwys fel rhan o gynigion y gyllideb ar gyfer 2024/25.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae peryglon i'r Cyngor pe na bai'n mabwysiadu'r cynllun hwn o ran y ffaith y byddai'n rhaid i Gyngor Sir Ddinbych wedyn fabwysiadu'r cynllun diofyn, a allai gynyddu cyfanswm y gost.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013.

Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013.

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor (Gofynion Rhagnodedig a Chynllun Diofyn) (Cymru) (Diwygiedig) 2024.